

TÜZ TAMÁS

A nyolc boldogság

Boldogok a lelki szegények

*Azért haladnak mindig szemlesütve,
mert szívüknek egy tört virág elég,
hogy megteremtse lelkük édenét
s a mennyben is majd úgy állnak helyükre,*

*mint búzaszál az Isten szántóföldjén:
szellők cirógatják szép arcukat,
kerek szemük csak egy után kutat,
hol villan föl az élető, örök fény.*

*Gazdagok ők, mert lélekben szegények,
ha meghalnak is, övük már az élet,
mert mindent adtak, csak úgy semmiért,*

*mindent egy porszemért, mi napban csillog,
hordozza szürkén is a néma titkot,
egek kékjét, amíg csak ki nem ég.*

Boldogok, akik sírnak

*Előre reszket már a lomb az őszben,
ha fű a szél, lehull, földön hever,
előre megremeg a könnyező szem,
ha bánatában új reményre lel.*

*Két borda közt utat talál a penge,
de behatolhat oda néhanap
a napsugár is tétován merengve
az újra nyíló mályva ég alatt.*

*Tilos kiejteni a szót, hogy sírás,
nem sírás az, csak pillanatnyilag
szűnő öröm, amint mondja az Írás:*

*illanó perc a napfogyatkozásban,
de máris futnak szét a tűz-nyilak
könnyek ködében szívárvánnyá váltan.*

Boldogok a szelídek

*Nevén szólítják a harangvirágot,
hanglejtésükben minden élő áldott,
dallal teli mezőkön mennek ők,
villám előtt alig megszeppenők.*

*Szelídek – mondjuk – ámbátor csak névleg,
mert ők ütik a földre a pecsétet,
haragjuk is alighogy hallható,
nyelvük hegyéig jut csak el a szó.*

*Sután dereng, amire rábámulnak,
gyerekes módon egyszer csak kigyullad,
lecsap az ég egy villanásnyira.*

*Senki se tudna megmozdulni, ha
szemükben ott nem égne az öröklét
halvány jele: az isteni örökség.*

Boldogok, akik éheznek és szomjúhozzák az igazságot

*Kenyéren innen, az italon is túl
van még, amire fölnyílik a száj,
amire ész és képzelet megindul
s a szív is fölbuzog, ha sír, ha fáj.*

*Föllángol az aranyos színű sáfrány
az olvadás édes szellőivel,
az éhség s szomjúság riadt határán
az Igazság kék égboltja ível.*

*Ha éhezted a szót, mi átnyalából,
ha szomjazod, miként egy korty vizet,
furulya hív egy távoli karámból,*

*büvösen szölongat: ez mind tied.
Hallhatod akkor az élet igéit,
mert aki szeret, egyszer kielégít.*

Boldogok az irgalmasok

*Ahogy arcot súrol a hópehely,
mintha símogatná virágszirommal,
borral csordul az áldozókehely,
a szív színültig telik irgalommal.*

*Bíbor árnyán a fáknak siklik a
látóhatár taváról belopózó
ütemtelen emberi muzsika,
határtalan, minden időkre szóló.*

*Ősforrása a jónak: megbocsát,
övébe dugja törét, ostorát,
ünnepe van a menekülő vadnak.*

*Amíg van lélek, van emlékezet,
tudja, hogy ő is sokszor vétkezett
s reméli, neki is majd irgalmaznak.*

Boldogok a békességesek

*Más módszerekkel vívnak: nem a fegyver
villog a játék kellős közepén,
nem az erőszak, hanem a remény
játsszik pajzsukon hittel, szeretettel.*

*Ők is zsbonganak, keringenek,
ahogy a méhek is kirajzanak,
ha már a kasban int a pillanat,
de repülésük békességesebb*

*az arcon csöndben átúszó sugárnál,
győzelmesebb, vissza nem vonható,
bizonyíték a mindenség Uránál,*

*Kinek fiai ők, halálra szánva
is halhatatlanok, ha már fakó
rézpenz simul a szemhéj bársonyára.*

Boldogok a tiszta szívűek

*Mindent a szemnek. Isten belemosolyoghat
tükrébe, hogyha éppen úgy tetszik neki.
A szembogár jelképe lesz a csillagoknak,
ha ég s a szívnek tisztaságát hirdeti,*

*ha nem fér hozzá szenny, perzselt virágok üszke.
Lápon nőtt íriszek kelyhéből érkező
kristály sugár, mely ártatlanságára büszke,
liliomok vánkosán ébredő mező. . .*

*Nevét suttogják sűrűn, egyre kiáltozzák
flamingók, ibiszek, a vizekre irt ország
égre szökő vándorai. Szállnak, de már*

*úgy érzik, hogy fent gyöngyházzsín kódokbe veszve
a túlsó part sziklátlan íve nincsen messze,
ahol azúr öböl: az Isten arca vár.*

Boldogok, akiket üldöznek az igazságért

*Keményen lépnek, fölbúzog az inban
igazságuk ki nem mondott szava,
minek nyomában küzdelem és kín van,
pálmafüzérek fanyar illata.*

*Hozzászoktak a harchoz, keménységhez,
kilépnek hajnalhasadás előtt,
hogy elérjék, amit a szív már érez,
a mindenek fölött is létezőt.*

*Hol van a Legfelsőbb Bíróság, hol van,
hol a Bárány ül törvényt az akolban
lélektől illetett betűk szerint,*

*amíg karámon, réten zsbadt csönd ül,
mielőtt még az első kolomp döndül,
égő szemük külön pályán kering.*

Utószonett a nyolc boldogsághoz

*Utóljára megkérdi: boldog-e,
aki a NYOLCAT mind szonettbe szedte,
márványra írt-e kése, tollhegye
vagy csak homokra, elfutó vizekre?*

*A nyolcat mind, ámbár ő is szegény
és együtt sír a könnyezőkkal,
szelédnek mondható, ha rejtekén
az igazság hajnala végre fölkel.*

*Éhezi ő is, váltig szomjúhozza,
befészkel szívébe a szeretet,
ha bölcsőt lát és sirkeresztet,*

*áhítozik a végső irgalomra,
békén mereng, ostort, kint elvisel,
boldogan megy, ha int az égi jel.*

Bitskey István

EGY MODERN PÁZMÁNY-KÉP ELÉ

„Pázmánnyal, az íróval behatóan még senki sem foglalkozott” – írta Sik Sándor 1939-ben, a Pázmány-könyvéhez csatolt jegyzetek élén. A monográfus hosszú listát adott az esztergomi érsekkel foglalkozó tanulmányokról, amelyek a legkülönfélébb szempontok szerint elemezték XVII. századi szellemi életünk vezéregyenységének tevékenységét. Politikusi, egyházszervezői, hittérítői, gondolkodói, teológusi, sőt „nemzetnevelői” munkásságát már több vaskos tanulmány méltatta akkor, amikor írói erényeiről még mindig csupán Alszeghy Zsolt és Horváth János találó, ámde rövid jellemzései és Kosztolányi Dezső szép szavai szóltak. Sik Sándor tehát érzékelte a kutatás hiányosságát, s könyvében kísérletet tett ennek pótlására.

Ha Pázmányról, az íróról beszélünk, Sik Sándor invenciózus megállapításait mindmáig nem hagyhatjuk figyelmen kívül, mert azok jó kiindulópontot adnak a továbblépéshez. Ez a továbblépés elengedhetetlenül szükségessé vált, hiszen a XVII. századi magyar irodalom és művelődés kutatása az utóbbi évtizedekben szinte újjávarázsolta a korszak korábbi képét, áttelepítette azokat az erővonalakat, amelyek mentén korábban barokk kultúránk értékeit elrendeztük. A korszerű Zrínyi- és Apáczai-monográfia, a Bethlen Gáborra és a Rákócziak Erdélyére vonatkozó intenzív történettudományi kutatások, valamint a XVII. századi irodalmi szövegeink egyre bővülő kiadásai mellett és az újabb

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság budapesti felolvasó ülésén, 1982. március 11-én elhangzott előadás rövidített szövege.